

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 6.9.2000
KOM(2000) 497 lopullinen

KOMISSION TIEDONANTO NEUVOSTOLLE JA EUROOPAN PARLAMENTILLE

**EURO-VÄLIMERI-ALUEEN ULKOASIAINMINISTERIEN NELJÄNNEN
KOKOUKSEN VALMISTELEMISEKSI**

"BARCELONAN PROSESSIN LUJITTAMINEN"

KOMISSION TIEDONANTO NEUVOSTOLLE JA EUROOPAN PARLAMENTILLE

EURO-VÄLIMERI-ALUEEN ULKOASIAINMINISTERIEN NELJÄNNEN KOKOUKSEN VALMISTELEMISEKSI

"BARCELONAN PROSESSIN LUJITTAMINEN"

JOHDANTO

EU:n suhteet Välimeren alueen eteläisiin ja itäisiin maihin perustuvat lähialuepolitiikkaan, jossa heijastuu alueen poliittinen ja strateginen merkitys EU:lle, ja niissä on kyse paljosta muustakin kuin kaupp- ja tukiohjelmista. Barcelonan prosessin tavoitteena on tehostaa EU:n ja Välimeren alueen historiallisten ja poliittisten yhteyksien hyödyntämistä.

Barcelonan prosessi, joka pantiin alulle 1995, on alueellinen yhteistyökehys, jonka kautta saatetaan kumppaneita yhteen sekä poliittisella että teknisellä tasolla edistämään yhteisiä etuja. Se rakentuu niiden monien Välimeren politiikkojen varaan, joita EU on kehittänyt 1960-luvulta lähtien, mutta merkitsee kuitenkin uutta lähtökohtaa luomalla ensimmäisenä puitteet strategisille suhteille monilla muillakin aloilla kuin perinteisessä kauppaan ja tukeen keskittyvässä yhteistyössä. Se edustaa unionin tahtoa tehdä työtä yhdessä kumppaniensa kanssa ja päästä eroon ennen vallinneesta asetelmasta, jossa EU teki ehdotuksia ja sen Välimeren kumppanit joko hyväksyivät tai hylkäsivät ne.

Tämän monenvälisen prosessin perustana on EU:n ja kunkin kumppanimaan kahdenvälisen suhteiden verkko, joka saa virallisen muodon assosiaatiosopimuksissa. Tämä kattavien kahdenvälisen sopimusten yhteistyökehys on välttämätön edellytys Barcelonan prosessin kaikkien mahdollisuuksien toteuttamiselle poliittisen, taloudellisen, yhteiskunnallisen ja kulttuurisen yhteistyön laajemmassa alueellisessa mittakaavassa.

EU:n Välimeren politiikan kolme päätavoitetta on kirjattu Barcelonan julistukseen¹ ja Eurooppa-neuvoston kesäkuussa 2000 Feirassa hyväksymään yhteiseen strategiaan. Nämä tavoitteet voidaan tiivistää seuraavasti:

- Rauhan ja vakauden alueen luominen noudattaen ihmisoikeuksien kunnioittamisen ja demokratian kaltaisia peruseriaatteita.
- Yhteisen hyvinvoinnin alueen luominen lisäämällä asteittain vapaakauppaa sekä EU:n ja sen kumppaneiden että kumppaneiden itsensä välillä laajemman Euro-Välimeri-vapaakauppa-alueen luomiseksi vuoteen 2010 mennessä. Tähän prosessiin liittyy huomattava EU:n taloudellinen tuki taloudelliseen rakenneuudistukseen ja kumppaneiden auttamiseksi vastaamaan muutoksen mukanaan tuomiin yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin haasteisiin.

---

¹ Barcelonan julistus hyväksyttiin Euro-Välimeri-alueen ulkoasiainministerien kokouksessa 27. ja 28.11.1995.

- Alueen kansojen keskinäisen ymmärryksen edistäminen ja aktiivisen kansalaisyhteiskunnan kehittäminen.

Alueellisen yhdentymisen käsite liittyy saumattomasti talouden rakenneuudistuksen käsitteeseen. Kansantaloudellisesti tarkasteltuna edistyminen on ollut merkittävää, koska lähes kaikki Välimeren alueen kumppanit ovat korjanneet taloudessaan vallinneen epätasapainon. Samoin niiden kaupassa on vuoden 1992 jälkeen tapahtunut osittaista avautumista niiden viennin ja tuonnin kehityttyä bruttokansantuloa nopeammin. Kehitys on kuitenkin riittämätöntä ja haavoittuvaa. Haavoittuvuuteen on useita syitä: veropohjan kapea-alaisuus, puutteet elinkeinoelämän monipuolistamisessa ja jo kehitetyn erikoisosaamisen kilpailukyvyssä, työmarkkinoiden jäykkyys sekä yleisesti ottaen talousjärjestelmien riittämätön vapauttaminen. Välimeren alueen kumppanit tarvitsevatkin dynamisempaa kasvua, mikä on mahdollista ainoastaan, jos ne sitoutuvat kaksoisstrategiaan: syvempään yhdentymiseen EU:n kanssa tähtäävien uudistusten nopeuttaminen ja uuden talouden lainalaisuuksiin mukautuminen.

Kaupan alalla kumppanien kokonaisviennistä noin 51 prosenttia suuntautuu Euroopan unioniin ja 53 prosenttia niiden tuonnista on peräisin EU:sta. Tässä on havaittavissa Välimeren alueen tuotantokannan heikkous. Myös ulkomaisten suorien sijoitusten vähyys huolestuttaa. Se, että Välimeren alueen osuus kehittymässä oleviin maihin suuntautuvista ulkomaisten suorien sijoitusten virrasta on vain murto-osa (5 %), osoittaa, että kokonaisuutena tarkasteltuna Välimeren alue ei investoijien näkökulmasta ole vielä riittävän houkutteleva.

TÄHÄNASTISET SAAVUTUKSET

Niiden viiden vuoden aikana, jotka Barcelonan julistuksen hyväksymisestä ovat kuluneet, EU:n ja sen Välimeren alueen kumppaneiden välille on rakentunut uusi kumppanuuden henki. Lähi-idän rauhanprosessin vaihtelevasta menestyksestä huolimatta kaikki kumppanit ovat osallistuneet prosessiin ja se on ainoa foorumi, jolla Israel, Syyria ja Libanon ovat tavanneet ministeritasolla; myös monia uusia alueellisia verkkoja on perustettu (esim. kauppakamareita, teollisuusliittoja sekä ulko- ja talouspolitiikan instituutteja), jotka ovat saattaneet ihmisiä yhteen työskentelemään yhteisten päämäärien puolesta. Assosiaatiosopimukset ovat tulleet voimaan Tunisian, Marokon, Israelin ja palestiinalaishallinnon kanssa ja sopimus Jordanian kanssa on parhaillaan ratifioitavana. Useimmat Välimeren alueen kumppanit ovat aloittaneet sisällöltään kunnianhimoisia talouden rakenneuudistukseen keskittyviä ohjelmia, jotka ovat välttämättömiä yksityisen sektorin kehittymisen ja investointien houkuttelemisen kannalta. EU on osoittanut yli 9 miljardia euroa avustus- ja lainarahoitusta tämän prosessin tukemiseen. Alueelliset ohjelmat ovat saattaneet yhteen kansalaisyhteiskunnan edustajia etenkin kulttuurin alalla ja edistäneet keskinäistä ymmärrystä.

Liitteessä I tarkastellaan toimintaa ajanjaksolla 1995–1999.

KOHDATTUJA ONGELMIA

Barcelonan prosessin tavoitteiden laajamittaisuudesta johtuen joitakin ongelmia on väistämättä ilmaantunut:

- Lähi-idän rauhanprosessissa kohdatut vaikeudet ovat hidastaneet edistystä ja rajoittaneet täysipainoisen alueellisen yhteistyön kehitystä. Alueen maat eivät ole erilaisia pelkästään poliittisilta järjestelmiltään ja talouden kehityksasteiltään vaan niiden välillä esiintyy eroja

myös siinä, kuinka suuret vaikutukset rauhanprosessin edistymisellä niihin on. Rauhanprosessin politiikka on pidätellyt alueen maiden tahtoa tehdä entistä aktiivisemmin yhteistyötä naapureidensa kanssa.

- Assosiaatiosopimusten neuvottelu ja ratifiointi on ollut odotettua hitaampaa.
- Kumppanuuden henki ei ole johtanut tarpeeksi suoraan ja vakavaan vuoropuheluun sellaisista aiheista kuten ihmisoikeudet, terrorismin torjunta ja muuttoliike. EU:n alueella harjoittama ihmisoikeuspolitiikka ei ole ollut johdonmukaista. Paikalliset hallitukset eivät ole aina tukeneet EU:n lähestymistapaa, joka perustuu rakentavaan tukeen ja kansalaisyhteiskunta-aktivistien tukemiseen. Yleismaailmallisten ihmisoikeuksien kunnioittamisen edistämiseksi on tehtävä enemmän työtä.
- Eräät kumppanit ovat olleet haluttomia nopeuttamaan talouden rakenneuudistuksen tahtia ja toteuttamaan assosiaatiosopimuksista johtuvien velvoitteiden täyttämiseksi tarvittavat uudistukset. Assosiaatiosopimuksilla ei voida korvata kansallisia uudistuspyrkimyksiä; kyseessä on kaksi toisiaan täydentävää ja vahvistavaa prosessia.
- Välimeren kumppaneiden välinen (etelä–etelä) kauppa ei ole kasvanut kovinkaan paljon hyvin matalasta lähtöasemastaan prosessin alkaessa. EU:n investoinnit alueella ovat edelleen vähäisiä ja huomattavasti pienempiä kuin investointivirrat muualle maailmaan. Ongelma johtuu osin kaupan sääntöjen eroavaisuuksista, alkuperäkumulaation puuttumisesta, kaupan harjoittamiseen liittyvän riittävän fyysisen ja hallinnollisen infrastruktuurin sekä avoimen oikeudellisen ja taloudellisen kehityksen puuttumisesta. Julkiset yritykset ovat joissakin maissa vastustaneet rakenneuudistuksia, joita tarvitaan kilpailukyvyyn säilyttämiseen entistä avoimemmilla markkinoilla, ja muutkin eturyhmät ovat hidastaneet laajempia taloudellisia uudistuksia. Assosiaatiosopimusten kautta tarjoutuu mahdollisuuksia, ei takeita, ja niistä saavat täyden hyödyn ainoastaan ne maat, jotka ovat valmiita uudistamaan ja avaamaan taloutensa.
- Menettelyprosessien monimutkaisuus sekä EU:ssa että kumppanimaissa on hidastanut MEDA-ohjelman täytäntöönpanoa. Vaikka painopistettä on siirretty kohti rakenteellista ja sektorikohtaista sopeuttamista ja näin on pyritty auttamaan hallituksia jatkamaan taloudellisia ja yhteiskunnallisia uudistuksia, ongelmia on usein ilmaantunut sopimusprosessin loppuun saattamisessa tai sopimusehtojen täyttämässä uudistuksia koskevan epäroinnin johdosta.
- Vaikka Barcelonan prosessista ollaan tietoisia poliittisella tasolla, prosessin tarjoamista mahdollisuuksista ja eduista ei riittävästi tiedetä laajemmin yhteiskunnassa.

TARVE LUJITTAÄ BARCELONAN PROSESSIA

Barcelonan prosessin kaikki kumppanit tiedostavat suhteidensa strategisen merkityksen ja ovat sitoutuneet kehittämään prosessia edelleen. Katsaus menneeseen viiteen vuoteen osoittaa, että prosessin yleinen lähestymistapa ja perusvälineet ovat yhä päteväät. Komissio uskoo, että globaali ja kattava lähestymistapa, josta Barcelonassa sovittiin, on ainoa mahdollinen, jos halutaan päästä eroon vallinneesta lamaannuksesta, ja että tätä lähestymistapaa tulisi vahvistaa entisestään. On kuitenkin myös tarpeen ottaa oppia prosessin alkuvaiheen kokemuksista ja lujittaa prosessia monen tärkeän asian osalta.

Euroopan unionin neuvosto on monessa yhteydessä esittänyt toivomuksen Euro–Välimeri-alueen kumppanuuden lujittamisesta. Viimeksi toukokuussa 2000 Euro–Välimeri-alueen ulkoasiainministerit kohtasivat epävirallisessa tapaamisessa, jonka tarkoitus oli arvioida prosessia ja pohtia, kuinka sitä voitaisiin viedä eteenpäin. Eurooppa-neuvoston kokouksessa Feirassa kesäkuussa 2000 hyväksyttiin Euroopan unionin yhteinen Välimeren alueen strategia ohjaamaan unionin politiikkoja ja toimia, jotka pyrkivät kehittämään Barcelonan julistuksella aloitettua Euro–Välimeri-alueen kumppanuutta.

Tässä tiedonannossa arvioidaan Barcelonan prosessin ensimmäisen viiden vuoden kokemuksia ja tehdään yksityiskohtaisia ehdotuksia prosessin eteenpäin viemiseksi useilla aloilla, joilla ongelmia on kohdattu.

KÄYTÖSSÄ OLEVAT VÄLINEET

EU:lla on useita olemassa olevia ja mahdollisia välineitä Välimeren alueen politiikkansa päätavoitteiden saavuttamiseksi:

- Kahdenväliset assosiaatiosopimukset, joissa määrätään poliittisesta vuoropuhelusta, kunkin kumppanin ja EU:n välisen vapaakaupan toteutuminen siirtymäkauden jälkeen sekä taloudellinen ja muu yhteistyö.
- MEDA-ohjelma, josta annetaan taloudellista tukea assosiaatiosopimuksissa esitettyjen tavoitteiden saavuttamiseksi kahdenvälisten maakohtaisten määrärahojen ja alueellisten ohjelmien kautta. Tämä pitää sisällään oikeus- ja lainsäädäntöjärjestelmien mukauttamiseksi annettavan teknisen avun soveltuvassa muodossa.
- 27 kumppanin Euro–Välimeri-alueen komitea, joka valvoo prosessin kaikkia ulottuvuuksia, tavaten säännöllisesti johtavia virkamiehiä poliittisten ja turvallisuuskysymysten käsittelemiseksi.
- Valmisteilla oleva rauhan ja vakauden peruskirja, jonka suuntaviivoista sovittiin ulkoasiainministerien kokouksessa Stuttgartissa 1999.

Institutionaalista kehystä, jossa näitä välineitä käytetään, on tarkasteltava uudelleen ja se sovitettava lujittamisprosessiin.

Tässä tiedonannossa tutkitaan eräitä peruskysymyksiä, joita on noussut esiin näiden politiikkavälineiden käytössä, ja jotka kaikki tukevat eri tavoin Barcelonan prosessin kolmea teemaa.

* * *

a) Assosiaatiosopimukset

- (i) **Assosiaatiosopimusten kehysten valmiiksi saattaminen – tarve nopeuttaa neuvotteluja, allekirjoittamista ja ratifiointia:** Tällä hetkellä neljä assosiaatiosopimusta on vielä kesken. Neuvottelut Egyptin kanssa saatiin päätökseen kesäkuussa 1999, mutta Egyptin hallitus ei ole vielä allekirjoittanut sopimusta. Neuvottelut Libanonin, Syyrian ja Algerian kanssa etenevät hyvin hitaasti. Kuten kokemukset Tunisian, Marokon, Israelin ja palestiinalaishallinnon kanssa ovat osoittaneet, assosiaatiosopimuksen voimaantulosta koituu tärkeitä

etuja. Lisäksi Euro–Välimeri-alueen vapaakaupan tavoitetta ei voida toteuttaa, ellei kaikkia assosiaatiosopimuksia ole saatettu voimaan. Siksi onkin tärkeää nopeuttaa keskeneräisten sopimusten tekemistä.

Tietoisena siitä, että tämä edellyttää suuria ponnisteluja kaikilta osapuolilta, komissio pyytää Egyptiä allekirjoittamaan assosiaatiosopimuksen ja Libanonin, Syyriaa ja Algeriaa työskentelemään unionin kanssa neuvottelujen nopeuttamiseksi niin, että sopimukset tehdään kesäkuuhun 2001 mennessä.

Kokemukset ovat osoittaneet, että myös unionin jäsenvaltioissa sopimusten ratifiointi voi olla hidas prosessi (kestäen nykyisellään harvoin alle neljä vuotta).

Komissio pyytää jäsenvaltioita ryhtymään toimiin Jordanian kanssa tehtävän sopimuksen ratifiointin nopeuttamiseksi ja sen takaamiseksi, että seuraavat sopimukset ratifioidaan viimeistään kaksi vuotta niiden allekirjoittamisen jälkeen.

(ii) Kauppa

Välimeren kumppanit ovat toistuvasti esittäneet pyynnön, että niiden maataloustuotteiden markkinoille pääsy helpottuisi. Tämä on johtunut osin maatalouden taloudellisesta ja yhteiskunnallisesta merkityksestä näille maille ja osin myös siitä, että ne tiedostavat suhteellisen etuasemansa tiettyjen maataloustuotteiden osalta. Jo tehtyihin assosiaatiosopimuksiin sisältyy maataloustuotteiden kaupan määräyksiä koskeva selvitys. Koska assosiaatiosopimukset ovat vapaakauppasopimuksia, joissa määrätään maatalouskaupan asteittaisesta ja vastavuoroisesta vapauttamisesta edelleen, ja koska Maailman kauppajärjestön (WTO) säännöt koskevat kaikkia niiden osapuolia, on perusteltua tehdä yksityiskohtainen tutkimus niistä esteistä, jotka on poistettava sen varmistamiseksi, että siirtymäkauden lopussa vapaakauppasopimukset ovat täysin GATT-sopimuksen määräysten mukaisia. Tämä tarkastelu on tehtävä kumppanien välisten laajempien maataloutta koskevien politiikkojen yhteydessä ja ottaen huomioon näiden politiikkojen vaikutukset vesivaroihin, ympäristöön ja yhteiskunnallisiin asioihin.

Komissio tekee yksityiskohtaisen tutkimuksen jokaisen maan osalta, jossa assosiaatiosopimus on voimassa, niistä lisätoimenpiteistä, joita tarvitaan sellaisen vapaakauppasopimuksen saavuttamiseksi siirtymäkauden loppuun mennessä, joka on GATT-sopimuksen määräysten mukainen ja kattaa kaikki alat, mukaan luettuna vastavuoroisen maatalouskaupan vapauttaminen. Tutkimus tehdään vuoden 2000 loppuun mennessä jo käynnissä olevasta työstä riippuen, ja sen perusteella komissio tekee tarvittaessa lisää ehdotuksia kaupan vapauttamiseksi Barcelonan julistuksen mukaisesti. Myönnettäessä mahdollisia uusia etuuksia kumppaneille on oltava mahdollisimman johdonmukainen.

Melkein kaikkien Välimeren alueen kumppaneiden palvelujen markkinoille pääsyssä on merkittäviä esteitä. Se estää palvelujen tarjoajia hyödyntämästä mahdollisuuksia täysimääräisesti ja vähentää kumppaneiden kykyä saada ulkomaisia sijoituksia sekä edistää omaa taloudellista kehitystään. Markkinoille

pääsyn vapauttaminen ja palvelujen kaupan parempi säännöstely muodostavat tärkeän osan Välimeren alueen kumppaneiden talouden kehityksessä. WTO:n jäseniä olisi kehoitettava osallistumaan täysimääräisesti käynnissä oleviin GATS 2000 -neuvotteluihin.

b) Muut taloudelliset ja kaupalliset kysymykset

(i) **Etelä–etelä-kauppa:** Voimistunut alueellinen ja alueen sisäisten pienempien kokonaisuuksien välinen kauppa ja taloudellinen yhteistyö ovat Barcelonan julistuksen tavoitteiden toteutumisen edellytys. Nykyisellään alueen sisäisen kaupan osuus on alle 6 prosenttia unionin Välimeren alueen kumppaneiden kaikista kauppavirroista. Etelä–etelä-kaupan kehittämisestä voisi koitua huomattavaa taloudellista hyötyä, ei pelkästään kaupan vaan myös sisäisten investointien kannalta, sillä sijoittajia houkuttelisi mahdollisuus palvella alueellisia pikemmin kuin puhtaasti kansallisia markkinoita. Euro–Välimeri-vapaakauppa-alueen lopullinen toteutuminen on kumppanien välisten sopimusten täytäntöönpanon varassa. Alueen sisäisten vapaakauppa-alueiden toteuttaminen WTO:n sääntöjen mukaisesti on hyvä tapa nopeuttaa laajemman Euro–Välimeri-vapaakauppa-alueen rakentumista, jonka on määrä olla toiminnassa vuonna 2010. Vapaakauppa Maghreb ja Mashrekin alueilla sekä Turkin ja Kyproksen kanssa tehtävät sopimukset voisivat toteutuessaan olla ensimmäisiä esimerkkejä niistä eduista, joita Barcelonan prosessin on odotettu tuovan mukanaan. Etelä–etelä-kaupan kehitys on sekä poliittinen että tekninen kysymys. Alueen maiden on itse päätettävä avata taloutensa kaupankäynnille naapureidensa kanssa, mutta komissio voi helpottaa tätä prosessia antamalla teknistä apua etelä–etelä-kaupan toimivaan toteutukseen (esim. antamalla neuvoja alkuperäsääntöjen, tariffien alennusten ja niiden verotuksellisten uudistusten osalta, jotka ovat välttämättömiä tariffien alennuksista johtuvien tulojen menetyksien tasapainottamiseksi).

(ii) **Alkuperäkumulaatio**² on tärkeä tekijä tässä yhteydessä, sillä se auttaa hyödyntämään paremmin täydentävyyksiä, työn jakoa ja mittakaavaetuja. Alkuperäkumulaatio on myös tärkeä tekijä silloin, kun luodaan suuria etelä–etelä-markkinoita ja houkutellaan näin sisäisiä investointeja. Kannustaakseen kumppaneiden keskeistä alueen sisäisen yhteistyön prosessia komissio kehottaa Välimeren alueen kumppaneitaan hyväksymään harmonoidun alkuperäsääntöpöytäkirjan (jollainen on jo hyväksytty Jordanian ja PLO:n osalta). Tämä pöytäkirja on kaikkien kumppaneiden välisen diagonaalisen kumulaatiojärjestelmän toimivuuden perusedellytys. Kun se on saatu aikaan, täysi kumulaatio voidaan saavuttaa sitten, kun on pystytty osoittamaan, että kaikki kumppanit soveltavat oikein diagonaalisen kumulaation sääntöjä.

(iii) **Yhtenäismarkkinat – yhdenmukaistaminen/yhdentyminen:** Barcelonan julistuksen vapaakauppaa koskeva kohta kattaa enemmän kuin pelkän tariffien purkamisen ja käsittelee laajempia taloudellisia kysymyksiä. Euroopan kokemuksia yhtenäismarkkinoiden luomisesta tulisi hyödyntää toimivan Euro–

---

² “Kumulaatio” sallii yhdelle kumppanille sellaisen materiaalin käytön, joka on peräisin yhdeltä tai useammalta toiselta kumppanilta niin, että valmiin tuotteen katsotaan olevan ensiksi mainitulta kumppanilta peräisin.

Välimeri-vapaakauppa-alueen sääntelykehityksen löytämiseksi. Komissio on esittänyt tiedonannon³ Euro-Välimeri-alueen kumppanuudesta ja yhtenäismarkkinoista. Myös Euro-Välimeri-alueen teollista yhteistyötä käsittelevä työryhmä on keskustellut pidemmälle viedystä yhteistyöstä tullien, julkisten hankintojen, normien ja standardien, kilpailupolitiikan, verotuksen, teollis- ja tekijänoikeuksien suojelemisen, rahoituspalvelujen, tietosuojan, kirjanpidon ja tilintarkastuksen osalta. Vuoden 2000 loppupuolella aiotaan myös panna alulle alueellinen toimintaohjelma, joka keskittyy tiedotukseen ja koulutukseen.

Erityisen tärkeitä ovat toimet markkinoiden hajauttamisen kannustamiseksi varsinkin energian ja televiestinnän kaltaisilla säännellyillä aloilla.

Myös euron käyttöönotto vaikuttaa merkittävästi EU:n ja sen Välimeren alueen kumppanien välisiin taloussuhteisiin minimoimalla Välimeren alueella mahdollisesti tehtävien investointien riskit.

- (iv) **Maailmantalouteen liittyminen:** Monet Välimeren alueen kumppaneista eivät vielä ole WTO:n jäseniä. Niitä maita, jotka eivät vielä ole hakeneet järjestön jäsenyyttä, kehoitetaan tekemään niin mahdollisimman pian. Niitä maita, jotka ovat hakeneet järjestön jäsenyyttä, mutta eivät vielä ole saaneet liittymisprosessia päätökseen, kehoitetaan aloittamaan toimet prosessin nopeuttamiseksi.

Komissio ehdottaa, että

- *ne kumppanit, jotka eivät ole vielä hakeneet WTO:n jäsenyyttä, tekisivät niin vuoden 2000 loppuun mennessä ja ne, jotka ovat hakeneet jäsenyyttä, saattaisivat liittymisprosessin päätökseen mahdollisimman pian, jotta niistä tulisi jäseniä vuoden 2002 loppuun mennessä;*
- *jokaisen EU:n kanssa assosiaatiosopimuksen allekirjoittaneen maan tulisi viimeistään viisi vuotta sopimuksen allekirjoittamisesta allekirjoittaa vapaakauppasopimus kaikkien muiden assosiaatiosopimukset allekirjoittaneiden maiden kanssa;*
- *diagonaalinen kumulaatio olisi otettava käyttöön heti niiden kumppaneiden kesken, jotka alkavat harjoittaa keskenään vapaakauppaa ja soveltavat samoja alkuperäsääntöjä, ja*
- *tulevan euromarkkinat-alueohjelman odotettavissa olevien tulosten perusteella olisi vuoteen 2002 mennessä määriteltävä aikataulu tiettyjen ensisijaisten alojen yhdenmukaistamistoimille yhtenäismarkkinoiden tapaan; esimerkkejä tällaisista aloista ovat alkuperäsäännöt, tullikysymykset, normit ja standardit sekä teollis- ja tekijänoikeuksien suoja; tämän yhdenmukaistamisohjelman, joka kattaisi sekä lähentymisen EU:hun että Välimeren alueen sisäisen yhdenmukaistamisen, toteutus aloitettaisiin vuonna 2004.*

---

³ KOM(1998) 538 lopullinen, 23.9.1998.

b) MEDA-ohjelma: kahdenvälinen ja alueellinen rahoitusyhteistyö

(i) Maakohtaiset ohjelmat

MEDA-ohjelmasta annetaan rahoitustukea Barcelonan julistuksen mukaisten EU:n Välimeren politiikan päämäärien tukemiseen. Vuodesta 1995 MEDA on keskittynyt assosiaatiosopimusten päämäärien mukaisesti tukemaan talouden rakenneuudistusta ja auttamaan kumppaneita kohtaamaan niitä yhteiskunnallistaloudellisia haasteita, joita siirtymävaihe on tuonut mukanaan. Vaikka MEDA-ohjelmalla on hyvä maine sitoumusten täytäntöönpanossa, se on maksanut vain 26 prosenttia ohjelmaan sidotuista varoista. Vaikka on luonnollista, että maksaminen on ohjelman alkuvuosien aikana hidasta, on kuitenkin selkeä tarve parantaa ohjelman suorituskykyä sekä EU:ssa että kumppanimaissa.

Suoritukset maksujen osalta ovat vaihdelleet suuresti erittäin alhaisesta tasosta 42–48 prosenttiin. Syitä vaihteluun on monia: komission on toteutettava merkittävä sisäinen uudistus avun toimittamisen osalta, neuvoston ja parlamentin on huolehdittava siitä, että EU:lla on käytössään entistä tehokkaampi MEDA-asetus, ja Välimeren alueen kumppanien on hoidettava oma osuutensa sitoutumalla tiiviimmin ohjelmatyöstä käytävään vuoropuheluun sekä tekemällä uskottavampia ja toteutusvalmiita hanke-ehdotuksia. Komissio on päättellyt viiden viime vuoden aikana kertyneiden kokemusten perusteella, että tuen ohjelmointia ja täytäntöönpanoa on parannettava sen strategisen sisällön vahvistamiseksi, sen keskeisten painopisteiden tarkentamiseksi ja sen vaikutusten lisäämiseksi. MEDA-asetuksen tarkistamisen yhteydessä komissio on ehdottanut, että jokaiselle maalle tulisi laatia maakohtainen strategia-asiakirja, joka toimisi kolmivuotisten kansallisten ohjelmien ja vuosittaisten ohjelmointiehdotusten sisällön perustana. Tämä prosessi auttaa asettamaan MEDAn prioriteetit kunkin kumppanimaan omien kehitystavoitteiden yhteyteen sekä ottamaan huomioon muiden rahoittajien, esim. jäsenvaltioiden välisten kahdenvälisten ohjelmien ja kansainvälisten rahoituslaitosten, toimet. Tulevaisuudessa painotetaan yhä enemmän pienempää määrää strategisia ohjelmia, eikä rahoiteta enää irrallisia tai pieniä hankkeita, jotka eivät sovi tähän lähestymistapaan.

Koska rahoitustuen antamisen tarkoitus on tukea assosiaatiosopimusten tavoitteita, ohjelmoinnissa keskitytään jatkossa entistä enemmän pieneen määrään prioriteetteja, jotka liittyvät suoraan sopimukseen, sekä otetaan huomioon kumppaneiden valmius osoittaa toiminnallaan olevansa sitoutuneita kaupallisen ja taloudellisen alueyhteistyön lisäämiseen sekä tarvittaviin talouden uudistustoimenpiteisiin erityisesti rahoituslalla taloudellisen ja poliittisen siirtymävaiheen loppuun saattamiseksi. Tapauksesta riippuen tämä tarkoittaa myös valmiutta viedä assosiaatiosopimusneuvottelut päätökseen.

Kun muistetaan Barcelonan prosessin alueellisen ulottuvuuden merkitys, enemmän huomiota tulisi kiinnittää tulosten siirtämiseen alueellisista ohjelmista maakohtaisiin MEDA-ohjelmiin. Sitä mukaa kuin alueelliset ohjelmat alkavat tuottaa tuloksia, esimerkiksi sääntelykehysten tai EU:n yhtenäismarkkinoihin perustuvien harmonisointitoimien muodossa, niitä tulisi toteuttaa myös kansallisten ohjelmien kautta. Komissio on tehnyt viime aikoina tärkeitä ulkoisen tukipolitiikan toteuttamista koskevia päätöksiä tuen toimittamisen

nopeuttamiseksi. Nämä hyödyttävät MEDAa, jossa tukipolitiikan täytäntöönpanoa pitäisi myös yksinkertaistaa ja virtaviivaistaa. Tämä tavoite voidaan yhdistää MEDAn strategisten vaikutusten ja seurausten lisäämisen tavoitteeseen painottamalla ohjelmassa entistä enemmän rakenteellista ja alakohtaista sopeuttamista ottamalla huomioon kansainvälisten rahoituslaitosten toimet. Tämä edistäisi sellaisten tukiohjelmien kehittämistä, jotka sisältävät määrättyihin sektoreihin ja assosiaatiosopimusten tavoitteisiin liittyviä ehtoja. Ohjelman toteuttamisen hajauttaminen komission edustustoihin kumppanimaissa auttaa saattamaan ohjelmat lähemmäksi niiden edunsaajia, nopeuttaa hankkeiden käsittelyä ja sallii tarkemman seurannan.

Komissio on päättänyt lyhentää MEDA-ohjelmien täytäntöönpanoaikaa tarkemmin kohdennetulla ohjelmoinnilla, rahoittamalla ainoastaan pitkälle kehittyneitä hankkeita ja asettamalla rajoituksia yleiselle käytännölle, joka on sallinut ohjelmien keston pidentämisen. Tätä tarkoitusta varten komissio ehdotti 26. heinäkuuta 2000 (KOM(2000) 461, ehdotus varainhoitoasetuksen uudistamiseksi), että sopimukset rahoituspöytäkirjojen täytäntöön panemiseksi on tehtävä viimeistään sitä vuotta seuraavan kolmannen vuoden 31 päivänä joulukuuta, jolloin talousarviota koskeva sitoumus on tehty. Saattaa myös olla välttämätöntä, että kumppanimaissa muutetaan MEDA-hankkeiden toteuttamistapoja.

Tehostaakseen tulosvaikutuksia sovitulla prioriteettialueilla komissio ehdottaa, että MEDA-rahoitus sidottaisiin konkreettisemmin assosiaatiosopimusten täytäntöönpanon etenemiseen. Tulevaisuudessa rahoituksen kohdentamisessa pitäisi myös heijastua kumppaneiden halukkuus pyrkiä saavuttamaan assosiaatiosopimusten tavoitteet, erityisesti talousuudistusten vauhdittaminen, ja parantaa vastaanottokykyään täysin toteutusvalmiiden hanke-ehdotusten osalta. Samanaikaisesti alueellisten ohjelmien tuloksia on pyrittävä entistä enemmän siirtämään kansallisiin toimintaohjelmiin.

(ii) Alueellinen yhteistyö

Alueellisen yhteistyön painottaminen on yksi Barcelonan prosessin keskeisimmistä piirteistä. Prosessin varhaisessa vaiheessa yhteistyön poliittisten ja teknisten esteiden ylittäminen on kuitenkin ollut vaikeaa. Alueellisessa yhteistyössä keskitytään seuraaviin avainaloihin: teollisuus, vesivarat, energia, ympäristö, liikenne ja tietoyhteiskunta. Samoin rohkaistaan yhteistyöhön näiden alojen tutkimus- ja kehitystyössä.

Vaikka on tärkeää pitää kiinni periaatteesta, jonka mukaan kaikki alueelliset ohjelmat ovat kaikille kumppaneille avoimia, on järkevää tarjota pienemmille kumppaniryhmille mahdollisuus edetä yhdessä odottamatta, että kaikki kumppanit ovat valmiita osallistumaan. Niinpä tiettyjä alueellisia yhteistyöhankkeita voitaisiin kehittää pienempien aluekokonaisuuksien pohjalta, joita voivat olla esimerkiksi Maghrebin ja Mashrekin alueen tai jonkin muun Välimeren ylittävän kokonaisuuden väliset kahden- tai kolmenväliset hankkeet. Tämä merkitsee MEDAn alueellisissa ohjelmissa jo käytössä olevan ryhmäkohtaisen lähestymistavan tehokkaampaa hyödyntämistä. Lähestymistavan

mukaan kaikille kumppaneille avoimet ohjelmat koostuvat yksittäisistä hankkeista, joihin kuuluu pienempi määrä kumppaneita.

Komissio ehdottaa, että alueellisten yhteistyöohjelmien useanvälisyyttä suosivia ominaisuuksia tulisi hyödyntää paremmin kehittämällä hankkeita, joihin osallistuu pienempi määrä jäsenvaltioita ja Välimeren alueen kumppaneita kokoonpanoissa, jotka voivat vaihdella hankkeesta toiseen.

MEDAn alueelliset yhteistyöohjelmat pyrkivät edistämään kokemusten ja parhaiden käytänteiden vaihtoa, tiedottamaan toiminnastaan ja kehittämään uusia toimintatapoja, joita sitten voidaan toteuttaa kansallisella tasolla. Olemassa oleviin ohjelmiin voidaan ehdottaa erilaisia uudistuksia ja rajallinen määrä uusia ohjelmia on luotava edistämään edelleen tällaista alueellista yhteistyötä:

- **investoinnit ja liike-elämä:** sekä ulkomaiset että kotimaiset investoinnit ovat välttämättömiä talouden kehitykselle ja rakenneuudistuksen menestykselle. On selvää, että niiden peruspyrkimysten, jotka keskittyvät kumppanimaiden talouksien uudistamiseen, oikeudellisen ja hallinnollisen avoimuuden ja varmuuden luomiseen, liike-elämälle ja kilpailulle suotuisan ilmapiirin luomiseen, hyvän hallinnon edistämiseen ja alueen sisäisen yhteistyön kehittämiseen, on lähdettävä kumppanimaista itsestään. EU voi kuitenkin tukea tätä prosessia hyödyntämällä omia kokemuksiaan ja antamalla rahoitustukea MEDAn kautta. Tähän liittyen MEDAssa on kehitteillä alueellinen määräraha tukemaan riskipääomarahoitusta. Parhaillaan perustetaan investointeja edistävien elinten verkostoa ja komissio myös päivittää alueen investointioppaita, jotka ovat jo osoittautuneet hyvin menestyksekkäiksi. Jäsenvaltioiden tulisi myös harkita sellaisten tiedotuskampanjoiden järjestämistä omissa liike-elämän yhteisöissään, joissa mahdollisille sijoittajille annettaisiin tietoa kehityksen kulusta ja tarjolla olevista mahdollisuuksista. Hiljattain luotu työnantajajärjestöjen verkosto UNIMED BN voi tulevaisuudessa toimia tarpeellisenä keskipisteenä sijoittajien tarpeiden ja huolenaiheiden selvittämisessä. Innovaatioon, teknologiaan ja laatuun keskittyvä uusi alueellinen ohjelma lisää liike-elämän kilpailukykyä maailmantaloudessa. Alueellinen EUMEDIS-ohjelma on suunniteltu edistämään tietoyhteiskuntaa. Varsinkin ohjelman sähköiseen kaupankäyntiin keskittyneen toiminnan tuottamia tuloksia aiotaan käyttää alueen talouden uudistamisen toteuttamisvälineenä.
- **ympäristö:** ympäristönsuojelu on hyvä esimerkki niistä aiheista, joita on käsiteltävä alueellisen yhteistyön puitteissa. Vuonna 1997 Euro-Välimeri-alueen ministerit sopivat ympäristöalan lyhyen ja keskipitkän aikavälin tavoiteohjelmasta (SMAP). Ensimmäisiä alueellisia yhteistyöhankkeita ministerien määrittämällä viidellä prioriteettialueella⁴ käynnistetään parhaillaan. Näiden alueellisten hankkeiden kohteita ovat muun muassa vesivarat, jätteet, rannikkoalueet, biologinen monimuotoisuus ja

---

⁴ Yhdistetty vesihuolto, jätehuolto, ongelmakohteet (saastuneet alueet ja uhkat luonnon monimuotoisuudelle), rannikkoalueiden yhtenäinen hallinto ja aavikoitumisen torjunta.

aavikoituminen. SMAPille annettuja rahoitusvaroja lisätään ympäristönsuojelun kasvavan merkityksen osoittamiseksi.

Kaikissa yhteistyökumppanien toiminnoissa on kiinnitettävä yleensäkin huomiota ympäristönäkökohtien ja kestäväen kehityksen tavoitteiden yhdistämiseen.

- **infrastrukturi:** on selvää, että lainsäädännöllisen ja hallinnollisen kehityksen lisäksi talouden uudistaminen edellyttää yhteiskunnallisia perusrakenteita. Perusrakenteisiin keskittyvien suurten projektien, kuten teiden, satamien, televerkkojen jne. rahoituksen on Välimeren alueella tultava joko yksityiseltä sektorilta tai lainoista. Avustusrahojen käytön tulisi rajoittua toteutettavuusanalyysiin ja valmisteleviin toimenpiteisiin. MEDA-rahoitusta tulisi käyttää käsitteiden ja toteutettavuusanalyysien kehittämiseen alueellisille infrastruktuuriverkostoille, joiden tavoitteena on yhdistää kansallisia järjestelmiä toisiinsa (etelä–etelä) tai Euroopan laajuisille (Välimeren laajuisille) verkostoille. Merkittävien alueellisten hankkeiden profiilia voitaisiin parantaa antamalla niille ”Euro–Välimeri-alueen kumppanuus” -tunnus.
- **yhteiskunnallinen ulottuvuus:** tarvetta ottaa huomioon talouden rakenneuudistuksen yhteiskunnalliset vaikutukset on toistuvasti korostettu kaikissa rakenneuudistusta käsittelevissä tutkimuksissa. MEDAn kansallisiin maaohjelmiin kuuluvat jo nyt rakenneuudistuksen yhteiskunnallisia seurauksia tukevat toimenpiteet, mutta tällaisia toimia kaivataan lisää alueellisella tasolla.

Komissio aikoo vuoden 2001 aikana kehittää myös uuden alueellisen yhteiskunnallisen ohjelman, jossa keskitytään

- *toteuttamaan parhaita mahdollisia käytäntöjä koulutuspolitiikan kytkemisessä työelämän tarpeisiin,*
- *vahvistamaan naisten osuutta taloudellisessa kehityksessä, ja*
- *suunnittelemaan yhteiskunnallisia turvaverkkoja ja uudenaikaisia sosiaaliturvajärjestelmiä sekä yhteistyömenetelmiä terveydenhuollon alalla.*

Komissio suunnittelee tekevänsä kestäväen kehityksen vaikutusten arvioinnin tulevasta Euro–Välimeri-vapaakauppa-alueesta ja antavansa sen perusteella suosituksia tuleviksi toimiksi.

- **oikeus- ja sisäasiat:** oikeus- ja sisäasioiden tärkeyden huomioon ottaen komissio ehdottaa alan yhteistyöaloitteiden suosimista. Myös Feirassa kokoontunut Eurooppa-neuvosto omaksui tämän lähestymistavan oikeus- ja sisäasioiden ulkoista ulottuvuutta koskevassa kertomuksessaan, jossa Välimeren alue määriteltiin yhdeksi ensisijaiseksi yhteistyöalueeksi.

Myös Feirassa kokoontuneen Eurooppa-neuvoston hyväksymässä Välimeren aluetta koskevassa yhteisessä strategiassa todettiin, että oikeus-

ja sisäasioihin olisi kiinnitettävä enemmän huomiota. *Maakohtaisissa ohjelmissa toteutettavien toimien lisäksi komissio ehdottaakin oikeudellisen ja sisäpoliittisen alueohjelman laatimista vuoden 2001 aikana. Siinä olisi keskityttävä turvapaikkaoikeutta koskeviin ja pakolaisten asemaa edistäviin toimiin, yhteistyöhön laittoman siirtolaisuuden, erityisesti ihmiskaupan torjumiseksi, siirtolaisuuteen liittyviin kysymyksiin mukaan luettuina yhteisön jäsenvaltioissa laillisesti oleskelevien siirtolaisten yhteiskuntaan sijoittuminen ja yhteiset kehittämistoimet heidän lähtömaidensa kanssa, oikeusjärjestysten yhdenmukaisuuteen myös perhe- ja perintöoikeuden osalta sekä yhteistyöhön järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi oikeuslaitoksen virkamiehiä ja lainlaatijoita kouluttamalla.*

c) Poliittinen vuoropuhelu ja kansalaisyhteiskunta

Barcelonan prosessiin kuuluvat säännölliset ministereiden ja johtavien virkamiesten tapaamiset, joissa keskustellaan poliittisista ja ulkopoliittisista kysymyksistä. EU:n olisi säännöllisesti nostettava esiin sellaisia kysymyksiä kuten ihmisoikeudet, demokratia, hyvä hallinto ja oikeusvaltion toteutuminen, ja niitä tulisi kumppanuudessa korostaa entisestään. Tässä tulisi painottaa rakenteellista lähestymistapaa, politiikkojen valinnan taustalla olevien peruskysymysten ratkaisua sekä kehitykseen tähtäävän lähestymistavan rohkaisemista. Kaikkia käytettävissä olevia välineitä on käytettävä niiden edistämiseksi. Yhteiskuntaa kehittävää työtä, kansalaisjärjestöjä tukeva toiminta mukaan luettuna, tulisi rahoittaa sekä MEDAn maakohtaisten ohjelmien että MEDAn demokratia-ohjelman kautta. *MEDAn maakohtaisten määrärahojen saannin pitäisi olla nykyistä riippuvaisempaa siitä, miten näillä aloilla on edistytty.*

Näistä kysymyksistä olisi lisäksi säännöllisesti keskusteltava kumppaneiden kesken (assosiaationeuvostoissa ja -komiteoissa, troikassa jne.), jotta voidaan käydä suoraa poliittista vuoropuhelua niistä toimenpiteistä, joita kansallisten hallitusten on toteutettava tilanteen tyydyttävän kehityksen varmistamiseksi. *Tämä voisi johtaa yhteisten ihmisoikeuksia käsittelevien työryhmien perustamiseen* virkamiestasolla; ryhmien tavoitteena olisi sopia tietyistä käytännön tavoitteista ja objektiivisista kriteereistä eri assosiaationeuvostoissa tarkasteltaviksi.

Välimeren alueiden kumppaneita, jotka eivät vielä ole liittyneet ihmisoikeuksia koskeviin sopimuksiin, tulisi rohkaista siihen.

Vapaa ja kukoistava **kansalaisyhteiskunta** on kumppanuuden onnistumisen perusedellytys kaikilla sen ulottuvuuksilla. Valtiosta riippumattomilla lainmukaisesti toimivilla järjestöillä on arvokasta annettavaa monilla yhteistyön aloilla. Yhtenä ihmisoikeuksiin, moitteettoman hallinnon ja oikeusvaltion toteutumiseen tähtäävän yhteistyön päätavoitteena tulisi olla sellaisen ilmapiirin luominen, jossa kansalaisjärjestöt voivat menestyksekkäästi toimia. Pitkällä aikavälillä tämä on hyödyllisin tapa, jolla EU voi näitä tukea.

d) Rauhan ja vakauden peruskirja

Kokouksessaan Stuttgartissa vuonna 1999 Euro-Välimeri-alueen ulkoasiainministerit sopivat uuden rauhan ja vakauden peruskirjan suuntaviivoista. Peruskirjan tekstistä on tarkoitus sopia seuraavassa ministerikokouksessa marraskuussa 2000, ja peruskirja voidaan panna täytäntöön silloin, kun Lähi-idän rauhanneuvotteluissa on riittävästi edetty.

Peruskirjan tulisi olla poliittisesti sitova asiakirja, jolla pyritään riitatilanteiden ja kriisien ennalta ehkäisyyn sekä rauhan ja vakauden ylläpitämiseen yhteistyöhön perustuvan turvallisuusjärjestelmän avulla. Sen ei ole tarkoitus korvata tai syrjäyttää Barcelonan julistusta vaan toimia Barcelonan julistuksen toteuttamisvälineenä rauhaa ja vakautta koskevilla kysymyksissä ottaen huomioon sen, että kaikki Barcelonan prosessin ulottuvuudet vaikuttavat omalta osaltaan rauhan ja vakauden lujittamiseen.

Periaatekysymyksistä on jo päästy jonkinlaiseen sopimukseen. Nyt on aika aloittaa tekstin luonnostelu. Peruskirjan päätarkoituksena tulisi olla jo käytävän poliittisen vuoropuhelun vakiinnuttaminen ja konkreettisten mekanismien aikaan saaminen alueen turvallisuutta ja vakautta koskevien kysymysten käsittelylle. *Johtavien virkamiesten välillä jo käytävät erityiskokoukset tulisi korvata vakiintuneella foorumilla, jolla voitaisiin käydä keskusteluja poliittisista ja turvallisuuskysymyksistä. Mekanismeja tulisi myös kehittää järjestelmälliselle yhteistoiminnalle sellaisilla alueilla kuten terrorismi, konfliktien ennaltaehkäisy ja kriisinhallinta.*

Kumppanuuden rakentamiseen keskittyviä toimenpiteitä tulisi toteuttaa joustavasti niin, että pienempi joukko sellaisia kumppaneita voisi käsitellä edellä mainittuja kysymyksiä, jotka ovat valmiita etenemään muita nopeammin niiden ratkaisemiseksi tämän kuitenkin rajoittamatta Barcelonan prosessin kaikille kumppaneille avoimen osallistumisen periaatetta. Tämä joustavuusperiaate on myös vahvistettava rauhan ja vakauden peruskirjassa.

e) Institutionaaliset järjestelyt

Barcelonan prosessiin ja yksittäisiin assosiaatiosopimuksiin kuuluvat olennaisena osana kumppaneiden väliset säännölliset yhteydet eri foorumeilla ja toimielimissä. Kun prosessi nopeutuu, tarvitaan tehokkaampaa yhteensovittamista, ja Barcelona-prosessin Euro-Välimerikomitealle on annettava mahdollisuus omaksua entistä strategisempi rooli johtokomiteana, varsinkin monenvälisen toiminnan osalta. Komiteaa tulisi pyytää päättämään tähän tähtäävistä ehdotuksista vuoden 2000 marraskuuhun mennessä. Näissä päätöksissä on myös otettava huomioon se toimielin, joka saatetaan perustaa rauhan ja vakauden peruskirjan yhteydessä.

f) Tiedotus ja viestintä

Barcelonan prosessi voi saavuttaa täydet mahdollisuutensa vain siinä tapauksessa, että alue kokee prosessin omakseen. Sellaista toimintaa kaivataan, joka selittäisi prosessin tavoitteita ja sen hyötyjä ja tekisi siitä aktiivisen ja elinvoimaisen kumppanuuden.

Komissio laatii tiedotus- ja viestintäohjelman, jolla pyritään lisäämään yleistä tietoisuutta sekä EU:n jäsenvaltioissa että kumppanimaisissa. Kumppanuuden yhteydessä tuettavien hankkeiden näkyvyyden lisäämiseksi kaikissa hankkeissa käytetään ”Euro-Välimeri-alueen kumppanuus” -tunnusta.

Päätelmät

Viisi vuotta Barcelonan prosessin aloittamisen jälkeen on aika arvioida sen saavutukset ja siinä kohdatut vastoinkäymiset. Kokemukset ovat osoittaneet, että useita toimenpiteitä tarvitaan nyt prosessin lujittamiseksi ja sen vahvistamiseksi, että prosessi saavuttaa täysimääräisesti mahdollisuutensa. Tässä tiedonannossa esitetyt ehdotukset on suunniteltu elävöittämään kumppaneiden välistä keskustelua ennen marraskuussa 2000 Marseillessa pidettävää

ministerikokousta (Euro–Välimeri-alueen hallitusten päämiesten kokous). Ehdotukset myös pyrkivät tasoittamaan tietä siihen, että kokouksessa tehdään sopimus Barcelonan prosessin lujittamiseen tähtäävästä ohjelmasta.

Komissio esittää seuraavat suositukset:

- **Assosiaatiosopimukset:** Egyptiä kehoitetaan allekirjoittamaan assosiaatiosopimus; Libanonia, Syyriaa ja Algeriaa kehoitetaan työskentelemään unionin kanssa neuvottelujen nopeuttamiseksi niin, että ne saatetaan päätökseen kesäkuuhun 2001 mennessä. Komissio on tietoinen siitä, että tämä edellyttää kaikilta osapuolilta suuria ponnisteluja. Jäsenvaltioita kehoitetaan nopeuttamaan Jordanian assosiaatiosopimuksen ratifioimista ja varmistamaan, että seuraavat assosiaatiosopimukset ratifioidaan kahden vuoden kuluessa niiden allekirjoittamisesta.
- **Kauppa:** jokaisen maan osalta, jonka kanssa on voimassa oleva assosiaatiosopimus, on tehtävä yksityiskohtainen selvitys niistä toimista, joita tarvitaan vastavuoroisen maatalouskaupan vapauttamiseksi entisestään siirtymävaiheen loppuun mennessä asiaan liittyvien GATT/WTO -sääntöjen mukaisesti. Tämä selvitys tehdään jo käynnissä olevasta työstä riippuen vuoden 2000 loppuun mennessä. Komissio tekee sen perusteella tarvittaessa lisäehtoja kaupan vapauttamiseksi. **Myönnettäessä mahdollisia uusia etuuksia kumppaneille on oltava mahdollisimman johdonmukainen.** WTO:n jäseninä jo olevien kumppaneiden tulisi osallistua täysipainoisesti GATS 2000 -neuvotteluihin. Jokaisen maan, joka allekirjoittaa assosiaatiosopimuksen EU:n kanssa, tulee viimeistään viiden vuoden kuluttua allekirjoittamisesta allekirjoittaa vapaakauppasopimukset kaikkien muiden assosiaatiosopimuksen allekirjoittajamaiden kanssa. Diagonaalista kumulaatiota olisi heti sovellettava niiden kumppaneiden kesken, jotka harjoittavat keskenään vapaakauppaa ja soveltavat samoja alkuperäsääntöjä. Tulevan euromarkkinat-alueohjelman odotettavissa olevien tulosten perusteella olisi vuoteen 2002 mennessä määriteltävä aikataulu tiettyjen ensisijaisten alojen yhdenmukaistamistoimille yhtenäismarkkinoiden tapaan; esimerkkejä tällaisista aloista ovat alkuperäsäännöt, tullikysymykset, normit ja standardit sekä teollis- ja tekijänoikeuksien suoja. Tämän yhdenmukaistamisohjelman, joka kattaisi sekä lähentymisen EU:hun että Välimeren alueen sisäisen yhdenmukaistamisen, toteutus aloitettaisiin vuonna 2004.
- **MEDA:** paremman vaikutuksen varmistamiseksi assosiaatiosopimusten ja MEDA-rahoituksen välistä yhteyttä tulisi tarkentaa ja tulevissa rahoituspäätöksissä tulisi heijastua kumppaneiden halukkuus saavuttaa assosiaatiosopimusten talousuudistuksia koskevat tavoitteet. Samoin pyrkimyksiä siirtää alueellisten ohjelmien tuloksia kansalliseen toimintaan tulisi lisätä, ja tämän prosessin tulisi myös heijastua sopivalla tavalla vuotuisissa määrärahoissa. Alueellisen yhteistyön ohjelmien useanvälisyyttä tulisi vahvistaa, mutta hankkeiden pitäisi olla avoimia pienemmille jäsenvaltioiden ja Välimeren kumppaneiden kokoonpanoille, jotka voivat vaihdella hankkeesta toiseen. Tulevan Euro–Välimeri-vapaakauppa-alueen kestävyysvaikutuksista suoritetaan arviointi, jonka perusteella komissio esittää suosituksia tulevaisuudelle. Vuoden 2001 aikana laaditaan uudet sosiaalialaa sekä oikeus- ja sisäasioita koskevat ohjelmat.
- **Yhteistyö politiikan ja turvallisuuden alalla:** Rauhan ja vakauden peruskirjasta tulisi sopia tulevassa Marseillessa marraskuussa 2000 pidettävässä Euro–Välimeri-alueen kokouksessa.

- Yhteistyötä **ihmisoikeuksien, demokratian, hyvän hallintotavan ja oikeusvaltion kunnioittamisen alalla** tulisi edistää. EU:n on käsiteltävä näitä kysymyksiä rakenteellisen lähestymistavan avulla ja MEDA-määrärahojen olisi oltava entistä riippuvaisempia siitä, miten näissä kysymyksissä on edistytty.
- **Tiedotus ja viestintä:** aloitetaan uusi ohjelma lisäämään tietoa kumppanuudesta sekä EU:n jäsenvaltioissa että kumppanimaissa. Kumppanuudella tuettujen hankkeiden näytävyyden lisäämiseksi otetaan käyttöön ”Euro–Välimeri-alueen kumppanuus” -tunnus.
- Tämä tiedonanto esitetään neuvostolle ja Euroopan parlamentille EU:n kannan valmistelemista varten marraskuussa 2000 pidettävän Euro–Välimeri-alueen ulkoasiainministerien kokouksen edellä.

LIITE

TOIMINTAKERTOMUS

YLEISTÄ

1. Barcelonan prosessi on ainoa foorumi, jolla Israelin, Syyrian ja Libanonin välillä on järjestetty ministeritason kokouksia. Tämä oli erityisen tärkeää Lähi-idän rauhanneuvottelujen kolme vuotta kestäneen tauon aikana. 27 kumppanimaan ulkoministerit ovat kokoontuneet säännöllisesti Barcelonan kokouksen (1995) jälkeen Maltalla (1997), Palermossa (1998, epävirallinen tapaaminen), Stuttgartissa (1999) ja Lissabonissa (2000, epävirallinen tapaaminen). Näiden lisäksi on järjestetty 12 alakohtaista ministeritason tapaamista.
2. Barcelonan prosessin Euro-Välimeri-alueen komitea (27 kumppanimaan ulkoasiainministeriöiden johtavat virkamiehet ja komission edustajat) kokoontuvat säännöllisesti vähintään neljä kertaa vuodessa toimien prosessin johtokomiteana ja keskustellakseen alueellisen yhteistyön suuntaviivoista ja toteuttamisesta.
3. Ulkoasiainministerien kokouksessa Stuttgartissa sovittiin rauhan ja vakauden peruskirjan suuntaviivoista ja prosessiin osallistuneet johtavat virkamiehet ovat sittemmin vieneet eteenpäin sen toteuttamista (vrt. Lissabonissa esitetty puheenjohtajavaltion raportti).

ASSOSIAATIOSOPIMUKSET

(ks. liitteenä oleva taulukko)

4. Edistystä on tapahtunut seuraavilla aloilla:

Assosiaatiosopimukset ovat voimassa Tunisian, Marokon, Israelin ja palestiinalaishallinnon (väliaikainen sopimus) kanssa.

Sopimus Jordanian kanssa on allekirjoitettu ja sitä ratifioidaan parhaillaan.

Neuvottelut Egyptin kanssa on saatu päätökseen ja assosiaatiosopimus allekirjoitetaan, kun Egyptin sisäiset menettelyt on saatu päätökseen.

Neuvotteluja käydään vielä Libanonin, Syyrian ja Algerian kanssa.

Kyproksen, Turkin ja Maltan kanssa tehdyissä aiemmissä assosiaatiosopimuksissa määrätään muun muassa tulliliitoista EY:n kanssa.

RAHOITUSYHTEISTYÖ

5. Rahoitusyhteistyön toteuttaminen voidaan tiivistäen esittää seuraavalla tavalla:

EY:n tuen maksusitoumukset Välimeren alueelle vuosina 1995–1999 yhteensä:
4 422 miljoonaa euroa

josta - MEDAn osuus 3 435 miljoonaa euroa

- rauhanprosessin osuus 424 miljoonaa euroa
(tuki palestiinalaisille)

EY:n Välimeren alueelle suunnatun tuen maksut vuosina 1995–1999 yhteensä:
1 615 miljoonaa euroa

josta - MEDAn osuus 890 miljoonaa euroa

- rauhanprosessin osuus 256 miljoonaa euroa
(tuki palestiinalaisille)

EIP-lainat Välimeren alueelle vuosina 1995–1999 yhteensä: 4 672 miljoonaa
euroa

MEDAn maksusitoumukset vuosina 1995–1999

MEDA I:n maksusitoumukset olivat yhteensä: 3 435 miljoonaa euroa, ja vuotuinen jako seuraava:

TAULUKKO 1
miljoonaa euroa

	1995	1996	1997	1998	1999	Yhteensä
Käytettävissä olevat maksusitoumusmäärärahat	173	403	981	943	937	3 437
Käytetyt maksusitoumusmäärärahat	173	403	981	941	937	3 435
Maksusitoumusmäärärahojen täytäntöönpanoaste	100 %	100 %	100 %	99,8 %	100 %	99,9 %

Maksusitoumukset ylittivät näin ollen MEDA-asetuksessa säädetyn rahoituksen viitemäärän, joka on 3 424,5 miljoonaa euroa.

Seuraavassa taulukossa esitetään kumppani-/ohjelmakohtainen maksusitoumusten jakauma vuosina 1995–1999:

TAULUKKO 2
miljoonaa euroa

MEDA	1995	1996	1997	1998	1999	1995–1999
<i>Kahdenvälinen</i>						
Marokko	30		235	219	172	656
Algeria			41	95	28	164
Tunisia	20	120	138	19	131	428
Egypti		75	203	397	11	686
Jordania	7	100	10	8	129	254
Libanon		10	86		86	182

Syyria		13	42		44	99
Länsiranta/Gazan alue	3	20	41	5	42	111
Turkki		33	70	132	140	375
Kahdenväliset yhteensä	60	370	866	875	783	2 954
Alueelliset	113	33	93	46	133	418
Tekninen apu			22	20	21	63
YHTEENSÄ	173	403	981	941	937	3 435

Maksut 1995–1999

MEDA I:n määrärahoja maksettiin yhteensä 890 miljoonaa euroa seuraavan vuosijakauman mukaan:

TAULUKKO 3
miljoonaa euroa

	1995	1996	1997	1998	1999	Yhteensä
Käytettävissä olevat maksumäärärahat	91	202	315	285	256	1 149
Käytetyt maksumäärärahat	50	155	211	231	243	890
Maksumäärärahojen täytäntöönpanoaste	55 %	77 %	67 %	81 %	95 %	77 %

Vuoden 1999 lopussa sitoumusten ja maksettujen määrien välinen kumuloitunut vaje oli 2 545 miljoonaa euroa. Näin ollen aikavälillä 1995–1999 maksetut määrät olivat 26 prosenttia sidotuista määrärahoista, kuten seuraavasta taulukosta ilmenee:

TAULUKKO 4
miljoonaa euroa

	1995	1996	1997	1998	1999	Yhteensä
Sidotut määrärahat	173	403	981	941	937	3 435
Maksut	50	155	211	231	243	890
Maksujen suhde sidottuihin määrärahoihin	29 %	38 %	21 %	24 %	26 %	26 %

Seuraavassa taulukossa esitetään kumppanikohtainen sitoumusten/maksettujen määrien jakauma:

TAULUKKO 5
miljoonaa euroa

	Sitoumukset	Maksut	Täytäntöönpanoaste
--	-------------	--------	--------------------

			%
Marokko	656	127	19,4
Algeria	154	30	18,2
Tunisia	428	168	39,3
Egypti	686	157	22,9
Jordania	254	108	42,5
Libanon	182	1	0,5
Syyria	99	0	0,0
Turkki	375	15	4,0
Länsiranta/Gazan alue	111	54	48,6
Alueellinen (tekninen apu mukaan luettuna)	480	230	48,0
YHTEENSÄ	3 435	890	26

***

MEDAn maakohtaisista ohjelmista tuettiin seuraavia pääasiallisia toimia:

Rakennesopeutus: Suora budjettituki, joka liittyy Bretton Woodsin toimielinten kanssa yleisesti koordinoitujen ohjelmien tehokkaaseen täytäntöönpanoon; yhteensä 600 miljoonaa euroa tai 20 prosenttia MEDAn maksusitoumuksista vuosille 1995–1999. Asianomaiset kumppanit olivat Marokko, Algeria, Tunisia, Jordania ja Libanon.

Taloudellinen yhteistyö: Tuki yksityissektorin kehittymiselle suotuisan ympäristön luomiselle, mukaan luettuina EIP:n hallinnoimat riskipääomatoimet; yhteensä 1 035 miljoonaa euroa tai 30 prosenttia MEDAn maksusitoumuksista vuosille 1995–1999. Asianomaiset kumppanit olivat lähinnä Marokko, Tunisia, Jordania, Egypti, Turkki ja palestiinalaishallinto.

Sosiaaliala: Toiminta sosiaalialalla laajimmassa merkityksessään (terveydenhuolto, koulutus jne.) pyrkii tukemaan kumppaneiden välisen yhteiskunnallis-taloudellisen tasapainon saavuttamista ja lievittämään talouden rakenneuudistuksen lyhyen aikavälin haittavaikutuksia. Toimia toteutettiin lähinnä sosiaalirahastoina ja viime aikoina alakohtaisena mukautuksena (esim. sairausvakuutus Tunisiassa); yhteensä 1 000 miljoonaa euroa tai 29 prosenttia MEDAn maksusitoumuksista vuosille 1995–1999.

Ympäristö: Ympäristötoimia on tuettu Marokossa ja Jordaniassa; lisäksi kaikki kumppanit paitsi Syyria ovat hyötäneet EIP-lainojen korkotuesta ympäristöhankkeille; yhteensä 235 miljoonaa euroa tai 7 prosenttia MEDAn maksusitoumuksista 1995–1999.

Maaseudun kehittäminen: Marokon, Tunisian ja Jordanian kanssa toteutettavista ohjelmista on sovittu; yhteensä 155,5 miljoonaa euroa tai 4,5 prosenttia MEDAn maksusitoumuksista vuosille 1995–1999.

Alueellisten ohjelmien painopisteitä ovat olleet **teollinen yhteistyö, ympäristö, vesihuolto, energia, liikenne ja tietoyhteiskunta**, joissa puolestaan on korostettu poliittista vuoropuhelua, verkostoitumista, perusrakenteiden yhteenliittämistä sekä oikeudellisen ja hallinnollisen kehyksen uudistamista edistämään kilpailulle suotuisaa sääntelyä. Barcelonan prosessin kolmannen otsikon mukaiset tärkeimmät toimet ovat olleet **kulttuuriperinnön, audiovisuaalisen alan yhteistyön ja nuorisovaihdon aloilla**. Suurin osa alueellisista yhteistyöohjelmista on avoin **kansalaisyhteiskunnan** toimijoille kuten MEDAn demokratia-ohjelma (36 miljoonaa euroa kyseisellä ajanjaksolla).

***

KAHDENVÄLISET MEDA-OHJELMAT

Algeria

Sitoumusten täytäntöönpano oli alussa hidasta johtuen Algerian poliittisesta tilanteesta ja maan hallintojärjestelmän heikosta vastaanottokyvystä. Vuoden 1998 lopun jälkeen yhteistyö on kuitenkin jonkin verran voimistunut.

Talouden rakenneuudistusta on tuettu vuonna 1997 sidotulla 125 miljoonan euron rakennesopeutusmäärärahalta. Tämä ohjelma kattaa välttämättömät uudistukset ulkoisen kaupan vapauttamisen, yksityistämisen, yhteiskunnallisten turvaverkkojen ja asuntopoliittikan aloilla. Näitä uudistuksia täydentämään on aloitettu yksityisen sektorin kehittämistä vahvistavia teknisen avun hankkeita. Vuoden 1998 lopussa sitoumuskohteiksi otettiin yksityistämiseen keskittyvä hanke (38 miljoonaa euroa) ja pk-yrityksiä tukeva ohjelma (57 miljoonaa euroa). Joulukuussa 1999 otettiin sitoumuskohteeksi myös rahoitusalan uudistamishanke (23 miljoonaa euroa). Lisäksi komissio tukee teollisuusaasteiden vähentämistä EIP-lainan korkotuella (10,75 miljoonaa euroa).

Yhteiskunnallis-taloudellisen tasapainon tukemiseksi otettiin vuonna 1999 sitoumuskohteeksi kansalaisjärjestöille suunnattu institutionaaliseen tukeen suunnattu ohjelma (5 miljoonaa euroa), jonka tavoite on tukea hajautettuja, lähinnä vähäosaisten kohderyhmään suunnattuja köyhyyttä torjuvia toimia. Parhailaan on myös valmisteilla kattava Algerian sosiaalirahastolle suunnattu tukiohjelma (60 miljoonaa euroa). Rahasto keskittyy lähinnä edistämään uusien työpaikkojen luomista ja yhteisöjen kehittämistoimia.

Egypti

MEDA-ohjelmasta Egyptissä rahoitettujen toimien päätavoitteita ovat talouden rakenneuudistuksen toteuttaminen ja paremman yhteiskunnallis-taloudellisen tasapainon saavuttaminen. Molemmilla tavoitteilla on myös tuettava Egyptin keskipitkän aikavälin kestävän taloudellisen kasvun (yli 5,5 % vuodessa) tavoitetta.

MEDA-ohjelma tukee **talouden rakenneuudistusta** Egyptissä **teollisuuden uudistusohjelmalla** (250 miljoonaa euroa): tämän katsotaan ilmentävän Egyptin hallituksen, yksityissektorin ja Euroopan unionin yhteistä tahtoa auttaa Egyptiä lisäämään kilpailukykyään sekä kotimaisilla että ulkomaisilla markkinoilla. Egyptin integroitua maailmantalouteen ja sen kauppajärjestelmään teollisuussektorin suorituskyky nousee yhä tärkeämmäksi tekijäksi maan tulon kasvun ja työllistämisen kannalta.

Teollisuuden uudistusohjelman tavoitteet sijoittuvat kolmelle tasolle. Ensiksi politiikan/mahdollistavien toimenpiteiden tasolle, toiseksi alakohtaiselle tasolle ja kolmanneksi yksittäisten yritysten tasolle. Egyptin teollisuusministeriölle annetaan tukea, jonka tarkoitus on auttaa sitä jatkamaan yksityissektorin kasvun helpottamista ja luomaan liiketoiminnalle suotuisampaa toimenpideympäristöä. Liikealan tarpeisiin vastaamiseksi tukea annetaan myös liike-elämän järjestöille ja muille vastaaville organisaatioille. Yksittäisten yritysten tasolla tuen kohteeksi on otettu noin 5 000 yritystä niiden kilpailukykyyn lisäämiseksi.

Yhteiskunnallis-taloudellisen tasapainon edistämisen osalta EU:n ja Egyptin yhteistyö on edennyt väestösuunnittelualoitteista, hajautetusta yhteistyöstä ja kansalaisjärjestöjen tukemisesta yhteiskunnallisen kehitysrahaston huomattavaan tukemiseen, jonka ensimmäisiä merkittäviä rahoittajia EU on ollut. MEDAn alainen EU:n ja Egyptin yhteistyö sosiaalialalla keskittyy politiikkaan, joka suosii inhimillisen pääoman kehitystä sekä edistää ohjelmia, jotka tukevat hyväksyttävää väestönkasvuun liittyviä rajoitteita, luo työpaikkoja ja liiketoiminnallisia mahdollisuuksia pienille ja hyvin pienille yrityksille maaseudulla ja muilla ongelma-alueilla.

Tiedostaen tulevaisuuden haasteet Egyptin hallitus on aloittanut mittavat toimenpiteet **peruskoulutuksen** laadun parantamiseksi (100 miljoonaa euroa EU-tukea) ja määritellyt niille pitkän aikavälin suuntaviivat. Painopiste näissä sijoittuu kolmelle alueelle: (1) oppivelvollisuuskoulutusmahdollisuuksien parantaminen, erityisesti tyttöjen ja vähempiosaisten lasten osalta; (2) koulutuksen laadun parantaminen vähentämällä resurssien hukkakäyttöä ja varmistamalla perustietojen hankkimisen toteutuminen 9. luokkaan asti; ja (3) järjestelmätehokkuuden parantaminen lisäämällä resurssien käyttöä, suunnittelua ja hallintaa sekä opettajien ja järjestelmäjohdon vastuuvollisuutta.

Terveydenhuollon alalla (110 miljoonaa euroa EU-tukea) Egyptin hallitus on asettanut päämääräkseen kattavan 10–15 vuoden terveydenhuollon uudistuskokonaisuuden, jonka perimmäinen tavoite on parantaa Egyptin väestön terveydentilaa kehittämällä koko väestölle tarkoitettuja korkealaatuisia ja kustannustehokkaita palveluja julkistaloudellisesti kestävä ja tehokkaan järjestelmän avulla. Ensimmäisen viiden vuoden hankkeet keskittyvät suurilta osin perusterveydenhuoltoon, ottaen kuitenkin huomioon terveydenhuollon laajemmat työvoima- ja järjestelmävalmiudet, joihin suunnattua politiikkaa aiotaan kehittää ja toteuttaa vähitellen.

Jatkuva tuki **yhteiskunnalliselle kehitysrahastolle** on toinen huomattava lisä Egyptin pyrkimyksiin lieventää talouden rakenneuudistuksen haittavaikutuksia. Tähän työllisyyden lisäämiseen tähtäävän toimen toiseen vaiheeseen on sidottu 155 miljoonaa euroa.

Jordania

Suurin osa rahoituksesta on käytetty **talouden rakenneuudistuksen** tukemiseen: 180 miljoonaa euroa myönnettiin kahteen rakennesopeutustoimeen (1996, 1999). Tämä tuki keskittyi taloudellisiin ja yhteiskunnallisiin uudistuksiin kuten budjettihallinnon ja taloustilastojen avoimuuden parantamiseen, kaupan vapauttamiseen, verotuksen uudistamiseen,

yksityistämiseen ja julkisen sektorin uudistamiseen, yhteiskunnallisiin turvaverkkoihin sekä investointeihin yhteiskunnan perusrakenteisiin. Molemmat toimet myös edistivät maksutaserajoitteiden lieventymistä. 62 miljoonaa euroa on varattu pk-yrityksiä suosiville ohjelmille (7 miljoonaa euroa) ja teollisuuden uudistamiselle (40 miljoonaa euroa); tähän rahoitukseen kuuluvat myös EIP:n hallinnoimat pk-yritystoiminnan tukemiseen suunnatut riskipääomavarat (15 miljoonaa euroa).

Köyhyyden vähentämiseen keskittyvät toimenpiteet, joilla tavoitellaan **yhteiskunnallis-taloudellista tasapainoa** Jordanian korkeasta velkaantumisasteesta ja budjettirajoitteista huolimatta, ovat keskittyneet vesihuoltoon (17,3 miljoonaa euroa, lähinnä Ammanille ja sen ympäristölle), ympäristösuojeluun (2,6 miljoonaa euroa EIP-lainan korkotukea) ja matkailunedistämiseen (3,9 miljoonaa euroa).

Vuosien 1996–1999 muita sitoumuksia olivat rahoitusosuudet UNRWA:n ja ECHOn sekä elintarviketurvallisuuteen keskittyneille toimille.

Libanon

EU:n avun päätavoitteita ajanjaksolla 1995–1999 oli auttaa Libanonia sodanjälkeisessä institutionaalisessa ja taloudellisessa jälleenrakentamisessa seuraavilla aloilla:

- julkisten toimielinten tervehtyttäminen ja teollisuuden uudistaminen
- talouden rakenneuudistus ja julkisen talouden uudistaminen
- tasapainoinen yhteiskunnallinen kehitys.

Julkisen hallinnon tervehtyttäminen on suunniteltu lisäämään Libanonin ministeriöiden, keskusvirastojen ja julkisten laitosten valmiuksia suunnitella ja toteuttaa sosiaalialan toimintoja (38 miljoonaa euroa). Investointisuunniteluohjelma tukee niiden julkisten laitosten hallintoa, jotka vastaavat perusrakenteista ja palveluista sellaisilla aloilla kuten energia, vesihuolto, liikenne, jätehuolto, ympäristö ja teollisuus (25 miljoonaa euroa). Normien ja varmentamismenetelmien vahvistaminen hyödyttää myös yksityistä sektoria (6 miljoonaa euroa), ja käynnissä on lisäksi teollisuuden modernisointihanke, joka keskittyy auttamaan pk-yritystoiminnan tasolla yksityisen sektorin tuottajia lisäämään kilpailukykyään paikallisilla ja vientimarkkinoilla (11 miljoonaa euroa). Kahdelle ympäristöalan lainalle myönnettiin korkotukea (30 miljoonaa euroa).

Rakennesopeutusväline, jonka suuruus on 50 miljoonaa euroa, hyväksyttiin vuonna 1999 tukemaan **talouden rakenneuudistusta** Libanonissa ja siihen liitettiin apu arvonlisäverotuksen käyttöönottoon (mikä oli välttämätöntä assosiaatiosopimusneuvottelujen uudelleen aloittamiselle).

Yhteiskunnallisen ja taloudellisen kehitysrahaston 25 miljoonan euron määrärahasta on päätetty Libanonin niiden **yhteisöjen kehitystarpeisiin**, jotka ovat eniten vaarassa kärsiä talouden rakenneuudistuksen haittavaikutuksista. Rahasto antaa pieniä luottolainoja ja tukea kansalaisjärjestöille, kunnille ja muille elimille, jotka vastaavat maaseutu- ja kaupunkialueiden sosiaalipalveluista ja taloudellisista tarpeista. Libanon on myös hyötynyt humanitaarisen avun kunnostusohjelmista, joita on suunnattu lähinnä sisällissodan takia asuinpaikaltaan siirtymään joutuneille.

Marokko

Marokon kyky ottaa vastaan MEDA-rahoitusta on ollut erittäin tyydyttävä. Sidotut määrärahat ajanjaksolla olivat yhteensä noin 650 miljoonaa euroa.

Taloussuudistusta edistämään on perustettu rakennesopeutusväline yhteistyössä Maailmanpankin kanssa (120 miljoonaa euroa). Maaliskuussa 1998 Marokossa tuli valtaan uusi hallitus. Tätä seuranneen uuden poliittisen suuntautumisen johdosta määrärahojen maksaminen Marokolle viivästy, ja niistä viimeisin maksettiin joulukuussa 1999.

Rakennesopeutusvälinettä täydentävät monet teknisen avun ohjelmat, joilla pyritään parantamaan taloudellista toimintaympäristöä yksityisellä sektorilla. Etusijalla tässä ovat yksityistäminen (5 miljoonaa euroa), takuurahastojen luominen (30 miljoonaa euroa), standardointi ja laadunvalvonta (15,5 miljoonaa euroa), teleliikennettä säätelevän kansallisen elimen tukeminen (5 miljoonaa euroa), ammatillista koulutusta edistävä tukiohjelma (38 miljoonaa euroa), ammatillisten järjestöjen tukeminen (5 miljoonaa euroa), mikroluottoihin keskittynyt pilottihanke (700 000 euroa), tuki kansalliselle geologisen kartoituksen ohjelmalle (5 miljoonaa euroa). Lisäksi on perustettu pk-yritysten tiedotuskeskus Euro–Marokko-yritys (EME), joka aloitti toimintansa MEDA-rahoituksella vuonna 1995. Näiden hankkeiden lisäksi EIP:n hallinnoimaa riskipääomarahoitusta on myönnetty edistämään marokkolaisissa yrityksissä jo nähtävää uutta kilpailukykyä (45 miljoonaa euroa).

Yhteiskunnallis-taloudelliseen tasapainoon suunnattu tuki on keskittynyt enimmäkseen maaseudun väestön elinolosuhteiden eriarvoisuuden vähentämiseen, erityisesti maan pohjoisissa maakunnissa seuraavilla aloilla: vedenpuhdistus maaseutualueilla (40 miljoonaa euroa), maaseudun tiehuolto (30 miljoonaa euroa), integroitu maaseudun kehittäminen (28 miljoonaa euroa), perusterveydenhuollon tukeminen (20 miljoonaa euroa), metsävyöhykkeiden integroitu kehittäminen (24 miljoonaa euroa), peruskoulutuksen tukeminen (40 miljoonaa euroa), Välimeren rannikotie (80 miljoonaa euroa), rannikkokalastuksen tukeminen (21 miljoonaa euroa), vesihuolto- ja maataloussuudistus, (29 miljoonaa euroa), kehitysyhteistyötä tekevien kansalaisjärjestöjen tukeminen (4 miljoonaa euroa) ja yhteiskunnallisesta kehityksestä vastaavan ministeriön tukeminen (2 miljoonaa euroa).

Muita hankkeita on suunnattu erityisesti parantamaan elintasoja kaupungeissa seuraavilla aloilla: nuorisotoiminnan ja urheilun avustaminen (6 miljoonaa euroa), suurimpien kaupunkien viemäriverkostot (8 miljoonaa euroa, EIP:n täydentämä), Meknèsin, Settatin ja Agadirin viemäriverkostot (13 miljoonaa euroa, EIP:n täydentämä), Tangerin julkiset vuokratiloasunnnot (7 miljoonaa euroa), tuki uusien työpaikkojen luomiselle (3 miljoonaa euroa) ja kulttuurilaitokset (5 miljoonaa euroa).

Syyria

Yhteistyö Syyrian kanssa keskeytettiin, kunnes maa ratifioi rahoitusta koskevan puitesopimuksen. Seuraavista hankkeista on sovittu.

Useista **talouden rakenneuudistusta** tukevista ohjelmista on sovittu. Valtionvarainministeriön uudistamiseen tähtäävän ohjelman (10,5 miljoonaa euroa) tavoitteena on uudistaa lakeja ja säännöksiä, jotka koskevat finanssipolitiikkaa, budjettiuudistuksia, tullitariffeja ja -käytäntöjä, ja tukea hallinnon uudistusta uudistuspolitiikkojen toteuttamisen varmistamiseksi.

Liikealaa tukeva ohjelma II (10 miljoonaa euroa) keskittyy parantamaan paikallisten yritysten suorituskykyä ja lisäämään samalla tuotantoa, laatua, vientiä ja työllisyyttä EU:n ja Syyrian välisen liike-elämän yhteistyön kehittämiseksi. Ohjelma pyrkii myös kehittämään konsultti- ja neuvontapalvelujen valmiuksia ja parantamaan liiketoimintaympäristöä tavoitteena paikallisen yritystoiminnan kehittäminen.

Kaupan ja hallinnon korkeakoulu (14 miljoonaa euroa) pyrkii omalta osaltaan parantamaan johtamistaitoja syyrialaisissa yrityksissä edistämällä kehityksen kärjessä olevia yrityshallinnon käytäntöjä, koulutusta ja opetusta.

Toimielinten ja alojen uudistusvälineellä (21 miljoonaa euroa) autetaan Syyrian hallintoa suunnittelemaan ja toteuttamaan mittavia talousuudistuksia; perustetaan korkean tason keskustelufoorumi talouspolitiikan ja -strategian käsittelylle sekä luodaan muutoksen ilmapiiriä parantamalla Syyrian julkisen sektorin hallinnollisia valmiuksia ja palveluja täydentäen muita talouden tukemiseen ja uudistamiseen liittyviä EU:n rahoittamia ohjelmia.

Kunnallishallinnon uudistusohjelman (18 miljoonaa euroa) tavoitteena on parantaa ohjelmaan valittujen kuntien valmiuksia toimittaa asukkailleen palveluja.

Muut ohjelmat liittyvät **yhteiskunnallis-taloudellisen tasapainon** tukemiseen. Teleliikennealaa tukevan ohjelman (10 miljoonaa euroa) tavoitteita ovat teleliikennealan uudistaminen ja hallintajärjestelyt, sen toimielin-, rahoitus- ja hallinnollisten valmiuksien vahvistaminen, parempien, kestävien palvelujen toimittaminen kansalaisille sekä teknisten, hallinnollisten ja operatiivisten käytäntöjen ja taitojen ajantasaistaminen.

Energia-alan toimintaohjelman (11 miljoonaa euroa) tavoitteena on parantaa sähkövoiman tuotantoa, siirtoa ja jakelua, lisätä taloudellista ja hallinnollista tehokkuutta, sähkölaitosten riippumattomuutta ja omavaraisuutta ja edistää sähkövoimapalvelujen hintojen sovittamista vastaamaan sähkön toimittamisen todellisia kustannuksia.

Muut ohjelmat koskevat metsätalousalaa, kulttuurimatkailua ja arkeologian koulutusta.

Tunisia

Tunisia oli ensimmäinen maa, jonka kanssa assosiaatiosopimus tuli voimaan. Maa on jopa nopeuttanut tullitariffien purkamista kahdella vuodella. Sama koskee talouden rakenneuudistusta. Ohjelmia aloitettiin jopa ennen assosiaatiosopimuksen allekirjoittamista valmistamaan Tunisian elinkeinoelämää Euroopasta tulevaan kilpailuun.

Talouden rakenneuudistusta tukee kaksi rakennesopeutusvälinettä (180 miljoonaa euroa), jotka ovat keskittyneet uudistuksiin lähinnä sosiaalialalla, julkisen sektorin yritysten yksityistämiseen ja rahoitusalan uudistamiseen.

Yksityissektorin kehityksen lujittamiseksi on aloitettu useita teknisen avun ohjelmia: Tunisian yksityistämishjelmaa tukeva hanke (10 miljoonaa euroa), ulkoisia suoria investointeja edistävä hanke (4 miljoonaa euroa), ammatillisen koulutuksen ajanmukaistamista tukeva hanke (45 miljoonaa euroa) ja Tunisian taloudellista kehitystä edistävä hanke (10 miljoonaa euroa). EIP on laatinut maalle kaksi riskipääomatointia yksityistämisen tukemiseksi ja pk-yritysten ajan tasalle saamiseksi.

Yhteiskunnallis-taloudellista tasapainoa on tuettu kahdella teknisen avun hankkeella, jotka liittyvät maaseudun kehittämiseen (50 miljoonaa euroa) ja työpaikkojen luomiseen (9,6 miljoonaa euroa).

Alakohtaista sopeutusvälinettä on rahoitettu 40 miljoonalla eurolla tukemaan uudistusta sairausvakuutuksen alalla. EIP-ympäristötoimille on myönnetty korkotukea (29,8 miljoonaa euroa).

Turkki

MEDA-ohjelmasta Turkissa rahoitettujen toimien yleiset tavoitteet olivat talouden kehityksen ja rakenneuudistuksen tukeminen ottaen huomioon EY:n ja Turkin tulliliitto sekä yhteiskunnallis-taloudellisen tasapainon edistäminen Turkissa.

Näiden päämäärien toteuttamiseen kohdennettiin 376 miljoonan euron talousarvio ajanjaksona 1996–1999. Yhteensä 55 yhteistyöhanketta rahoitettiin. Euroopan parlamentin 1996 Turkille asettamien lisärajoitusten johdosta hankkeiden määrittely on nopeutunut vasta vuodesta 1998 lähtien. Allekirjoitetun puitesopimuksen puuttuminen (allekirjoitettu vasta 19.3.1999) hidasti myös entisestään hankkeiden varsinaista täytäntöönpanoa.

Hankkeet keskittyvät seuraaville painopistealueille:

Yksityisen sektorin uudistaminen ja edistäminen: Rahoitusta saavat 10 hanketta (yhteensä 42 miljoonaa euroa) edistävät pk-yritysten toimintaa, toimivan perusrakenteen kehittymistä, institutionaalista yhteistyötä ja yksityistämistä. Näiden tavoitteiden osalta tuettiin Izmitin, Izmirin ja Gaziantepin kaupallisten keskusten perustamista ja teollis- ja tekijänoikeuksien toteutumista edistävää hanketta. Pk-yritykset saivat lisäksi riskipääomarahoitusta EIP:ltä.

Kansanterveys. Tällä tärkeällä alalla määritellyt 5 hanketta (yhteensä 95 miljoonaa euroa) sisältävät lisääntymisterveydenhuollon parantamisen, elintarviketarkastukset, naisten syöpäsairauksien esidiagnosoinnin ja kahden Istanbulin kaupunginosan kunnostamisen.

Koulutus. Tukea saaneet 6 hanketta (yhteensä 182 miljoonaa euroa) auttavat omalta osaltaan parantamaan ja uudistamaan erityisesti perus- ja ammatillisen koulutuksen järjestelmää sekä tarjotun koulutuksen laatua.

Ympäristö. Viisi määriteltyä hanketta (yhteensä 42 miljoonaa euroa) keskittyvät lähinnä jäteveden käsittelyn parantamiseen.

Ihmisoikeudet, demokratian lujittaminen ja kansalaisyhteiskunta. Tällä tärkeällä alalla on tuettu 29 hanketta (yhteensä 14 miljoonaa euroa). Hankkeet koskivat muun muassa seuraavia aiheita: yhteisöjen vaikutusmahdollisuudet, kuluttajansuoja, lastensuojelu, ihmisoikeudet, naisten oikeudet ja kehitys, tiedotusvälineet sekä EU:n ja Turkin suhteet. Lukuun ottamatta Turkin kansalaisyhteiskunnan kehittämiseen suunnattua hanketta (8 miljoonaa euroa) ja yhteisöjen vaikutusmahdollisuuksiin suunnattua hanketta (1,3 miljoonaa euroa) kaikki hankkeet saivat tukea EU:lta alle 1 miljoona euroa tiedotus- ja koulutustoimintaan, koulutukseen, valistuskampanjoihin jne.

Länsiranta ja Gazan alue

Palestiinalaishallinto osallistui marraskuussa 1995 pidettyyn Barcelonan kokoukseen ja palestiinalaiset jatkavat osallistumistaan Barcelonan prosessiin täysin ja tasa-arvoisina kumppaneina sekä ovat oikeutettuja MEDA-rahoitukseen. Lisäksi on todettu, että Länsirannalla ja Gazan alueella vallitsevien erityisolosuhteiden johdosta säilytetään alueen erityinen väline, joka luotiin vuoden 1993 periaatejulistuksen allekirjoituksen jälkeen.

Palestiinalaisille myönnettiin ajanjaksolla 1995–1999 tukea yhteensä noin 88 miljoonaa euroa vuodessa avustuksina. Tärkeimmät yhteistyöalat ovat **yhteiskunnan perusrakenteiden ja instituutioiden vahvistaminen sekä yksityisen sektorin kehittäminen**. Sekä suoralla että välillisellä kehitysavulla näillä alueilla pyritään saavuttamaan Barcelonan prosessin yleiset tavoitteet.

EY on kehittänyt ja toteuttaa kunnallista tukiohjelmaa (vaiheet 1–3), jonka kautta tukea myönnetään yhteensä 45 miljoonaa euroa. Ohjelman tavoitteena on parantaa yhteiskunnan perusrakenteita pienen mittakaavan hankkeiden avulla (vesihuolto, viemärointi, teiden jälleenrakentaminen) Länsirannan ja Gazan alueen eri kunnissa. EY on myös sitonut 21 miljoonaa euroa maaseudun paikalliseen kehittämisohjelmaan. Hankkeen yleistavoite on valittujen maaseutualueiden väestön elintason nostaminen. Vuoden 1999 loppupuolella EY myös sitoutui Gazan lentokentän rahtitilojen rakentamiseen (25 miljoonaa euroa) - mikä on välttämätön edellytys kaikelle riippumattomalle kaupankäynnille lentokentältä käsin palestiinalaisten ja kolmansien osapuolten välillä.

Yksityisen sektorin kehittämisen alalla Palestiinan kehitysrahasto (PDF) on kehitysyhteistyöelin, joka perustettiin edistämään palestiinalaisten Pk-yritysten kasvua. PDF myöntää keskipitkän aikavälin lainoja ja toimittaa niihin liittyviä rahoitus- ja sijoituspalveluja. Vuodesta 1995 EY on sitonut noin 20 miljoonaa euroa kehitysrahaston tukemiseen. Epäsuotuisasta taloudellisesta ympäristöstä huolimatta rahasto pyrkii tukemaan vakaamman talousrakenteen kehittymistä ja vähentämään palestiinalaisten riippuvuutta Israelin taloudesta.

ALUEELLINEN MEDA-OHJELMA

Politiikka

Johtavat (ulkoasiainministeriöiden) virkamiehet ovat käyneet vuoropuhelua poliittisista ja turvallisuuskysymyksistä kokoontuen säännöllisesti ainakin 4 kertaa vuodessa. He ovat erityisesti sopineet useista **kumppanuutta rakentavista toimenpiteistä** ja edistyneet merkittävästi **rauhan ja vakauden peruskirjan** valmisteluissa.

Rauhan ja vakauden peruskirjan suuntaviivoista sovittiin Stuttgartissa (huhtikuussa 1999) ja ulkoasiainministerit ovat sitoutuneet saamaan sen valmiiksi Barcelona IV -kokoukseen mennessä. Se hyväksytään virallisesti heti, kun poliittiset olosuhteet sen sallivat.

Seuraavista kumppanuuden edistämistoimista on sovittu:

- diplomaattien koulutusseminaarit,
- ulkopoliittisten laitosten verkosto (EuroMeSCo)
- väestönsuojelupalvelujen yhteistyö luonnon ja ihmisten aiheuttamien katastrofien sattuessa
- kahdenvälisten sopimusten rekisteri

- tietojen vaihto kansainvälisistä yleissopimuksista, jotka koskevat ihmisoikeuksia, aseistariisuntaa ja ihmisoikeuksia.

MEDAsta rahoitetaan väestönsuojeluhanketta, EuroMeSCoa, ja diplomaattien koulutusseminaareja (noin 3 miljoonaa euroa).

Kolmessa johtavien virkamiesten erityiskokouksessa on keskusteltu yhteistyöstä **terrorismin** torjunnassa.

Talous ja rahoitus

Alueellisia foorumeja on perustettu niitä tärkeimpiä alueellisen yhteistyön aloja varten, joista ministerit ovat sopineet: **teollinen yhteistyö, ympäristö, vesihuolto, energia, liikenne ja tietoyhteiskunta**. Eri alojen asiantuntijat 27 kumppanimaasta tapaavat sopiakseen alueellisten yhteistyöohjelmien suuntaviivoista, jotka Euro-Välimeri-komitea vahvistaa. Alueellisen yhteistyön painopisteitä ovat **poliittinen vuoropuhelu, verkostoituminen, perusrakenteiden yhteenliittämisen edistäminen sekä oikeudellisen ja hallinnollisen kehyksen uudistaminen kilpailua suosivan sääntelyn rohkaisemiseksi**.

Teollinen yhteistyö: neljä päälinjaa on määritelty - investoinnit, innovaatio, yhtenäismarkkinoihin tähtäävät toimenpiteet ja pk-yritykset. Yhteistyöhankkeita on jo muotoiltu, erityisesti investointeja edistävien elinten verkostoa (4 miljoonaa euroa), tai niitä muotoillaan parhaillaan, kuten esimerkiksi yhtenäismarkkinoita edistävää toimintaohjelmaa (5–10 miljoonaa euroa) ja pk-yrityksille suunnattua laatuun ja innovaatioon keskittyvää ohjelmaa (10–15 miljoonaa euroa). Molemmat hankkeet käynnistetään vuoden 2000 aikana. MEDAsta on tähän asti rahoitettu MEDSTAT-ohjelmaa, joka keskittyy tilastotoimistojen väliseen yhteistyöhön (20 miljoonaa euroa), useita taloudellisia verkostoja (kauppakamarit, pk-yritysten järjestöt, teollisuusliitot noin 6 miljoonaa euroa) sekä talousinstituuttien FEMISE-verkostoa (2 miljoonaa euroa).

Ympäristö: lyhyen ja keskipitkän aikavälin tavoiteohjelmasta (SMAP) on sovittu ja sen ensimmäinen hankesarja on käynnistetty (7 miljoonaa euroa). Seuraava sarja käynnistetään vuonna 2000 (20 miljoonaa euroa).

Vesihuolto: toimintaohjelman yleisistä suuntaviivoista on sovittu, ja ensimmäinen hankesarja käynnistetään vuonna 2000 (20 miljoonaa euroa).

Energia: oikeudelliseen ja hallinnolliseen kehykseen keskittyneitä hankkeita on käynnistetty, vuoropuhelua on käyty energiapolitiikasta, yhteenliittämisestä ja analyysistä, energiasta ja kaupunkiympäristöstä, aurinkoenergian sovelluksista, koulutusverkosta ja energiaverkkojen yhdistämisestä (yhteensä noin 10 miljoonaa euroa).

Liikenne: ensimmäinen meriliikennehankkeiden sarja käynnistettiin vuonna 1997 (9 miljoonaa euroa); liikenteen integroitumista edistävä hanke käynnistetään vuonna 2000 (10 miljoonaa euroa).

Tietoyhteiskunta: sääntelykehyksen kehittämishanke on käynnistetty (3 miljoonaa euroa) ja laaja-alainen EUMEDIS-ohjelma (verkostoituminen, yhteenliittäminen sekä pilottihankkeet eräillä tietotekniikan erityissovellusten aloilla) on toiminnassa (45 miljoonaa euroa).

Yhteiskunta, kulttuuri ja inhimillinen ulottuvuus

Kulttuuri: kulttuuriministerit ovat sopineet kahdessa kokouksessaan toiminnan painopistealueet. Euro-Välimeri-kulttuuriperintöohjelma toimii (17 miljoonaa euroa) ja vuonna 2000 käynnistetään Euro-Välimeri-ohjelman toinen vaihe (20 miljoonaa euroa).

Audiovisuaalinen ala: radio-, televisio- ja elokuva-alan yhteistyöhön keskittyvä audiovisuaalisen alan Euro-Välimeri-ohjelma toimii (20 miljoonaa euroa).

Nuoriso: nuorisovaihtoon keskittyvä Euro-Välimeri-nuoriso-ohjelma toimii (6 miljoonaa euroa).

**EURO-VÄLIMERI-ALUEEN ASSOSIAATIOSOPIMUS-
NEUVOTTELUIJEN EDISTYMINEN**

KUMPPANI	NEUVOTTELUJEN PÄÄTTÄMINEN	SOPIMUS ALLEKIRJOITETTU	VOIMAANTULO
Tunisia	Kesäkuu 1995	Heinäkuu 1995	Maaliskuu 1998
Israel	Syyskuu 1995	Marraskuu 1995	Kesäkuu 2000
Marokko	Marraskuu 1995	Helmikuu 1996	Maaliskuu 2000
PLO palestiinalaishallinnon puolesta	Joulukuu 1996	Helmikuu 1997	Heinäkuu 1997
Jordania	Huhtikuu 1997	Marraskuu 1997	-
Egypti	Kesäkuu 1999	-	-
Libanon	Neuvotteluja käydään	-	-
Algeria	Neuvotteluja käydään	-	-
Syyria	Neuvotteluja käydään	-	-